	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ	Ф 017-2.84-2022
	ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	31.10.2022 ж.
	<u>Шығармашылық емтихан бағдарламасы</u> Нормативтік құжат түрі	Бет 1-20

«БЕКІТЕМІН»

Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ
ұлттық өнер академиясы қабылдау
комиссиясының төрағасы

 А.Сатыбалды
(2023 жылғы « 27 » « 10 » № 11

Ғылыми кеңес хаттамасы)

**В027 «ТЕАТР ӨНЕРІ» БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ ТОБЫ
6В02192 АКТЕРЛІК ӨНЕР БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ
БОЙЫНША 2023-2024 ОҚУ ЖЫЛЫНЫҢ
ТАЛАПКЕРЛЕРГЕ АРНАЛҒАН
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ЕМТИХАНДАРДЫҢ
БАҒДАРЛАМАСЫ**

Алматы 2023 г.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ	Ф 017-2.84-2022
	ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	31.10.2022 ж.
	<u>Шығармашылық емтихан бағдарламасы</u> Нормативтік құжат түрі	Бет 2-20

Құрастырушы:

Кажнабиева Б.А. – «Актер шеберлігі және режиссура» кафедрасының оқытушысы, өнер магистрі

Карамолдаева Д.О. – «Музыкалық театр» кафедрасының доценті, п.ғ.к.

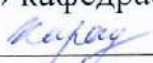
«Актер шеберлігі және режиссура» кафедрасының мәжілісінде қарастырылды

«04» 04 2023 жыл. № 9 хаттама

«Актер шеберлігі және режиссура» кафедрасының меңгерушісі Кажнабиева Б.А.

«Музыкалық театр» кафедрасының мәжілісінде қарастырылды

«04» 04 2023 жыл. № 9 хаттама

«Музыкалық театр» кафедрасының меңгерушісі Карамолдаева Д.О.

«Театр өнері» факультетінің академиялық сапа жөніндегі кеңесі мақұлданған

«14» 04 2023 жыл. № 9 хаттама

Факультеттің АСК төрайымы Бельжанова К.А.

КЕЛІСІЛДІ:

«Театр өнері»
факультетінің деканы

 Кульсеитова М.А.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	31.10.2022ж.
		Бет. 3 - 21

6B02192 – «АКТЕРЛІК ӨНЕР» білім беру бағдарламасы
«ДРАМА ТЕАТРЫ ЖӘНЕ КИНО АРТИСТІ» таңдау бейіні
(қазақ тобы)

1. Емтихан өткізудің мақсаты мен міндеттері

Қабылдау емтиханының мақсаты талапкерлердің негізгі бейінді аспектілер (пәндер) бойынша білімдері мен іскерліктерін, актердің мамандығын меңгеруге әлеуетті қабілеттіліктерін анықтау болып табылады.

Қабылдау емтиханының міндеттері:

- талапкердің тәжірибелік дайындық деңгейін бағалау;
- таланткерлердің актерлік қабілетін, бейнелі түрде ойлау жүйесін, суырыпсалмалық мүмкіндігін, сахнадағы еркіндігін, көркемдік интуициясын, байқампаздығын, талғамын, стильді сезіне білуін, шығарманың мәнін түсіне білу деңгейін т.б. анықтау;
- талапкердің әншілік дауыс диапазонын, музыканы есту (дыбыстардың таза үнделуі, ырғақты сезінуі) және есте сақтау қабілеттілігін (қысқа әуендерді қайталап айту), интонация және дикция тазалығын анықтау;
- талапкердің қимыл-координациясын, музыкалық екпін-ырғақты сезінуін, реакциясын, зейінін анықтау;
- талапкердің дайындық деңгейіне, актерлік шеберлігіне және қабілеттілігіне қойылатын талаптарға сәйкестігін белгілеу.

2. Шығармашылық емтихандар:

1. Актер шеберлігі және сахна тілі;
2. Би және вокал.

I -шығармашылық емтихан
Актер шеберлігі және сахна тілі

Талапкер өз қалауы бойынша әр түрлі жанрдағы әдеби шығармалардан үзінділерді (проза, өлең, мысал, сатира, юмор) жатқа оқу керек. Ұсынылған шартты жағдайға байланысты этюд құрайды және әрекет етеді. Қабілеті мен тапқырлығы тексеріледі.

Талапкер тыңдаушыға автордың ой-толғанысын жеткізе білуі тиіс. Әрбір мәтін таза және анық болуы керек.

* Проза (жатқа оқу)

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
		31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 4 - 21

Келесі авторлардың прозалық шығармаларынан үзінділерді оқуға болады:
М.Әуезов, Ғ.Мүсірепов, А.Чехов, Н.Гоголь, Ә.Кекілбаев, С.Мұқанов,
Қ.Жұмаділов, Д.Исабеков, М.Мағауин, О.Бөкей, т. б.

* Поэзия (жатқа оқу)

Келесі авторлардың поэзиясынан өлеңдер оқуға болады: А.Құнанбаев,
М.Өтемісов, М.Жұмабаев, С.Торайғыров, М.Мақатаев, Ұ.Есдәулетов,
Б.Жақып, т. б.

* Мысал, сатира, фельетон (жатқа оқу)

Келесі авторлардың шығармаларынан оқуға болады: С.Дөнентаев,
А.Тоқмағанбетов, О.Әубәкіров, Қ.Ілиясов, Т.Кенеев, Ә.Несин, И.Крылов
(Абай немесе А.Байтұрсынов аудармасы), К.Әмірбеков және т. б.;

*Этюд (басы мен соңы бар шағын оқиғалы өмірлік құбылыстың сахналық
көрінісі): этюд жануарлардың, адамның жүріс-тұрысы мен кимылының
ерекшеліктері бойынша құрылуы тиіс.

* Пародия (әзіл, сатира, шарж, ирония) (жатқа оқу)

* сөйлеу мәнері, дауыс тембрі және әуенділігі.

Талапкерлердің білім деңгейін тексеру мақсатында, өнер түрлеріне
байланысты мәселелер бойынша (театр, кино, музыка, би, кескіндеме және
әдебиет) әңгіме-сұхбат жүргізіледі.

II -шығармашылық емтихан Би және вокал

Талапкер бір вокалдық шығарма және би орындауы керек:

1.Қазақ немесе орыс халық әндері, ретро әндер, т.б. өз қалауы бойынша

2.Би (классикалық, халық немесе заманауи) өз қалаулары бойынша.

Вокалдық шығармаларды орындау барысында талапкердің музыканы
есту қабілеті, әншілік дауысының қуаттылығы, тембрінің құлаққа
жағымдылығы, дауыс тембрі және диапазоны, интонация тазалығы.

Міндетті талап - сөйлеудің және дауыстың органикалық ақауларының
болмауы.

Би – емтиханның бұл кезеңінде талапкердің кимыл координациясы,
серпінділігі, екпін-ырғақты сезінуі, реакциясы, зейіні тексеріледі.

Шығарма фортепианоның сүйемелдеуімен орындалады.
Концертмейстермен емтиханға дейін консультация уақытында кездесуі
керек.

Домбыра, гитара, фортепиано т.б. аспаптарында ойнаушылар өздерін
сүйемелдей алады.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
		31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 5 - 21

3. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі Актерлік шеберлік бойынша

1. Кнебель, М.О. действенном анализе пьесы и роли [Текст] / М. Кнебель.- М: ГИТИС, 2018.- 216 с. ISBN 978-5-91328-269-9
2. Пансо, В. Труд и талант в творчестве актера [Текст] / Вольдемар Пансо.- М.: ГИТИС, 2013.- 228 с. ISBN 978-5-91328-080-0
3. Театр. Актер. Режиссер [Текст]: краткий словарь терминов и понятий / сост. Савина А.- СПб: Лань, Планета Музыки, 2018.- 352 с. ISBN 978-5-8114-0952-5
4. Сценическое действие [Текст]: Сборник / Сост. Ливнев Д.Г.- М: ГИТИС, 2018.- 178 с. ISBN 978-5-91328-249-1
5. Станиславский, К.С. Работа актера над собой в творческом процессе переживания [Текст]: Дневник ученика / Константин Сергеевич Станиславский.- СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2017.- 512 с. ISBN 978-5-389-09549-6
6. Шихматов, Л.М. Сценические этюды [Текст]: Учебное пособие / Л.М. Шихматов, В.К. Львова.- СПб: Лань, Планета Музыки, 2014.- 320 с. ISBN 978-5-8114-1875-2
7. Васильев, Ю.А. Уроки сценической речи: Магия импровизации [Текст]: Учебное пособие / Ю.А. Васильев.- СПб.: СПбГАТИ, 2015.- 280 с. ISBN 978-5-88689-106-5
8. Станиславский, К.С. Работа актера над собой [Текст] / Константин Сергеевич Станиславский.- М: АСТ, 2018.- 480 с. ISBN 978-5-17-405462-5
9. Шестакова, Е. Говори красиво и уверенно [Текст]: Постановка голоса и речи / Евгения Шестакова.- СПб: Питер, 2020.- 192 с. ISBN 978-5-4461-1056-8
9. Бармак, А.А. Семь шагов к театру [Текст] / А.А. Бармак.- М: ГИТИС, 2016.- 246 с. ISBN 978-5-91328-211-8
10. Байсеркұлы М. «Сахна және актер» «Ана тілі» 1993ж.
11. Рахимов Ә. «Пьесадан қойылымға дейін» «Тарих тағылымы» 2010 ж.
12. Рахимов Ә. «Режиссер шеберлігі» «ҚазНАИ» 2015 ж.

Вокал бойынша

1. «Сборник репертуарных сочинений для баса». Құрастырушы Б.Қожабаев Алматы 2019, -360 с.
2. Ш. Қалдаяқов. «Бақыт құшағында» Алматы, 2006 ж.
3. Ш.Қалдаяқов. Шәмші әлемі. Әндер жинағы Алматы; Нұрлы әлем, 2000ж.
4. Вокальные произведения западно-европейских композиторов 18-19 веков из репертуара Дариги Назарбаевой Алматы . Дегдар 2013г.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 6 - 21

4. Актер шеберлігі және сахна тілі пәні бойынша шығармашылық емтихандарды бағалау критерийлері

41-45 балл ("5" - өте жақсы)- актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, сахналық сенім мен сезім шындығын, дауыстың әдемі тембрін, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жоғары, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

37-40 балл ("5-" – өте жақсы)- актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, сахналық сенім мен сезім шындығын, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жоғары, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

31-36 балл ("4+" - жақсы) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жеткілікті, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

26-30 балл ("4" –жақсы) - актерлік қабілеттілікті, сахналық сенім мен сезім шындығын, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жеткілікті, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

21-25 балл – "4-" - жақсы) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, дауыс диапазоны бір октавадан төмен, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті орташа, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

16-20 балл ("3+" - қанағаттанарлық) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментін көрсете алатын, дауыс диапазоны бір октавадан төмен, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті орташа.

11-15 балл ("3" - қанағаттанарлық) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, дауыс диапазоны бір октавадан төмен, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті орташа.

5 -10 балл ("3-" - қанағаттанарлық) - актерлік қабілеттілігі бар, диапазоны бір октавадан төмен, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті нашар, тілінде кейбір кемшіліктері барталапкерге қойылады.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	31.10.2022ж. Бет. 7 - 21

0-4 балл ("2" – қанағаттанарлықсыз) - актерлік қабілеттілігі жоқ, дауыс диапазоны бір октавадан төмен, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті нашар, тіл мүкістігі бар талапкерге қойылады.

10 балл ("3" - қанағаттанарлық), 4 балл ("2"- қанағаттанарлықсыз) жинаған талапкер ақылы оқу түріне қабылданбайды.

II -шығармашылық емтихан

Би және вокал

пәні бойынша шығармашылық емтихандарды бағалау критерийлері

41-45 балл ("5" - өте жақсы) - Табиғи дауыс күші өте жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар, шығармашылық даралығы жоғары, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), әншілік дауыс диапазоны 1-1,5 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Қозғалыстың еркін және жеңілдігі, ырғақты сезінуі және музыкалылығы, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

37-40 балл ("5 -" – өте жақсы) - Табиғи дауыс күші өте жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар, шығармашылық даралығы жоғары, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), әншілік дауыс диапазоны 1-1,5 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Еркін қозғалыс, ырғақты және музыканы сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

31-36 балл ("4+" - жақсы) - Табиғи дауыс күші жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар, шығармашылық даралығы жоғары, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), әншілік дауыс диапазоны 1 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Еркін қозғалыс, ырғақты сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

26-30 балл ("4" –жақсы) - Табиғи дауыс күші жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар, шығармашылық даралығы жеткілікті, дауыс аппараты

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 8 - 21

табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), әншілік дауыс диапазоны 1 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Ырғақты және музыканы сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

21-25 балл – "4 -" - жақсы) - Табиғи дауыс күші жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығармашылық даралығы жеткілікті, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), әншілік дауыс диапазоны 1 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Ырғақты және музыканы сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

16-20 балл ("3+" - қанағаттанарлық) - Табиғи дауыс күші орташа (вокалдық тыныс алуды меңгермеген), кейде интонациясы таза емес, ноталық мәтінді дұрыс айтады, музыкалық қабілеті орташа, әншілік дауыс диапазоны 1 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Ырғақты сезінуі, қозғалыс координациясы, эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

11-15 балл ("3" - қанағаттанарлық) - Табиғи дауыс күші орташа, дем тірегі жоғары және қысқа, интонациясы көбіне таза емес, ноталық мәтінде көптеген ырғақтық қателіктер бар, музыкалық қабілеті орташа, әншілік дауыс диапазоны 1 октавадан төмен.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Қозғалыс координациясы және пластикасы нашар, бірақ ырғақтық және эмоциялық мәнерлікті сезінеді.

5 -10 балл ("3" - қанағаттанарлық) - Дыбыс биіктігін ажырата алмайды, интонациясы таза емес, музыкалық шығармаларды формальді түрде орындайды.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Пластикасы және ырғақты сезінуі нашар, қозғалыс координациясы жоқ, бірақ эмоциялық мәнерлікті сезінеді.

0-4 балл ("2" – қанағаттанарлықсыз) - Дыбыс биіктігін ажырата алмайды, музыкалық есту қабілеті нашар. Табиғи дауысын және музыкалық есту қабілетін әрі қарай дамыту перспективасы шамалы.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Пластикасы және ырғақты сезінуі нашар, қозғалыс координациясы, эмоциялық мәнерлігі жоқ.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 9 - 21

10 балл ("3" - қанағаттанарлық), 4 балл ("2"- қанағаттанарлықсыз) жинаған талапкер ақылы оқу түріне қабылданбайды.

6B02192 – «АКТЕРЛІК ӨНЕР» білім беру бағдарламасы,
«МУЗЫКАЛЫҚ ТЕАТР АРТИСІ» таңдау бейіні
(қазақ тобы)

1. Емтихан өткізудің мақсаты мен міндеттері

Қабылдау емтиханының мақсаты талапкерлердің негізгі бейінді аспектілер (пәндер) бойынша білімдері мен іскерліктерін, актердің мамандығын меңгеруге әлеуетті қабілеттіліктерін анықтау болып табылады.

Қабылдау емтиханының міндеттері:

- талапкердің тәжірибелік дайындық деңгейін бағалау;
- талапкерлердің актерлік қабілетін, бейнелі түрде ойлау жүйесін, суырыпсалмалық мүмкіндігін, сахнадағы еркіндігін, көркемдік интуициясын, байқампаздығын, талғамын, стильді сезіне білуін, шығарманың мәнін түсіне білу деңгейін т.б. анықтау;
- талапкердің әншілік дауыс диапазонын, музыканы есту (дыбыстардың таза үнделуі, ырғақты сезінуі) және есте сақтау қабілеттілігін (қысқа әуендерді қайталап айту), интонация және дикция тазалығын анықтау;
- талапкердің кимыл-координациясын, музыкалық екпін-ырғақты сезінуін, реакциясын, зейінін анықтау;
- талапкердің дайындық деңгейіне, актерлік шеберлігіне және қабілеттілігіне қойылатын талаптарға сәйкестігін белгілеу.

2. Шығармашылық емтихандар

1. Актер шеберлігі және сахна тілі;
2. Вокал және би.

1-шығармашылық емтихан
Актер шеберлігі және сахна тілі

Талапкер өз қалауы бойынша әр түрлі жанрдағы әдеби шығармалардан үзінділерді (проза, өлең, мысал, сатира, юмор) жатқа оқу керек. Ұсынылған шартты жағдайға байланысты этюд құрайды және әрекет етеді. Қабілеті мен тапқырлығы тексеріледі. Талапкер тыңдаушыға автордың ой-толғанысын жеткізе білуі тиіс. Әрбір мәтін таза және анық болуы керек.

*Проза (жатқа оқу)

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 10 - 21

Келесі авторлардың прозалық шығармаларынан үзінділерді оқуға болады:

М.Әуезов, Ғ.Мүсірепов, А.Чехов, Н.Гоголь, Ә.Кекілбаев, С.Мұқанов, Қ.Жұмаділов, Д.Исабеков, М.Мағауин, О.Бөкей, т. б.

* Поэзия (жатқа оқу)

Келесі авторлардың поэзиясынан өлеңдер оқуға болады: А.Құнанбаев, М.Өтемісов, М.Жұмабаев, С.Торайғыров, М.Мақатаев, Ұ.Есдәулетов, Б.Жақып, т. б.

* Мысал, сатира, фельетон (жатқа оқу)

Келесі авторлардың шығармаларынан оқуға болады: С.Донентаев, А.Токмағанбетов, О.Әубәкіров, Қ.Ілиясов, Т.Кенеев, Ә.Несин, И.Крылов (Абай немесе А.Байтұрсынов аудармасы), К.Әмірбеков және т. б.;

* Этюд (басы мен соңы бар шағын оқиғалы өмірлік құбылыстың сахналық көрінісі): этюд жануарлардың, адамның жүріс-тұрысы мен кимылының ерекшеліктері бойынша құрылуы тиіс.

* Пародия (әзіл, сатира, шарж, ирония) (жатқа оқу)

* сөйлеу мәнері, дауыс тембрі және әуенділігі.

Талапкерлердің білім деңгейін тексеру мақсатында, өнер түрлеріне байланысты мәселелер бойынша (театр, кино, музыка, би, кескіндеме және әдебиет) әңгіме-сұхбат жүргізіледі.

II -шығармашылық емтихан **Вокал және би**

Талапкер әртүрлі сипаттағы екі вокалдық шығарма және би орындауы керек:

1. Қазақ немесе орыс халық әндері, ретро әндер
2. Қазақстан немесе шетел композиторларының әндері, романстары, классикалық шығармалары.
3. Би (классикалық, халық немесе заманауи) өз қалаулары бойынша.

Вокалдық шығармаларды орындау барысында талапкердің музыканы есту қабілеті, әншілік дауысының қуаттылығы, тембрінің құлаққа жағымдылығы, дауыс тембрі және диапазоны, интонация тазалығы.

Міндетті талап - сөйлеудің және дауыстың органикалық ақауларының болмауы.

Би – емтиханның бұл кезеңінде талапкердің кимыл координациясы, серпінділігі, екпін-ырғақты сезінуі, реакциясы, зейіні тексеріледі.

Шығарма фортепианоның сүйемелдеуімен орындалады. Концертмейстермен емтиханға дейін консультация уақытында кездесуі керек.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 11 - 21

Домбыра, гитара, фортепиано т.б. аспаптарында ойнаушылар өздерін сүйемелдей алады.

3. Ұсынылатын әдебиеттер тізімі

Актер шеберлігі бойынша

1. Кнебель, М.О. действенном анализе пьесы и роли [Текст] / М. Кнебель.- М: ГИТИС, 2018.- 216 с. ISBN 978-5-91328-269-9
2. Пансо, В. Труд и талант в творчестве актера [Текст] / Вольдемар Пансо.- М.: ГИТИС, 2013.- 228 с. ISBN 978-5-91328-080-0
3. Театр. Актер. Режиссер [Текст]: краткий словарь терминов и понятий / сост. Савина А.- СПб: Лань, Планета Музыки, 2018.- 352 с. ISBN 978-5-8114-0952-5
4. Сценическое действие [Текст]: Сборник / Сост. Ливнев Д.Г.- М: ГИТИС, 2018.- 178 с. ISBN 978-5-91328-249-1
5. Станиславский, К.С. Работа актера над собой в творческом процессе переживания [Текст]: Дневник ученика / Константин Сергеевич Станиславский.- СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2017.- 512 с. ISBN 978-5-389-09549-6
6. Шихматов, Л.М. Сценические этюды [Текст]: Учебное пособие / Л.М. Шихматов, В.К. Львова.- СПб: Лань, Планета Музыки, 2014.- 320 с. ISBN 978-5-8114-1875-2
7. Васильев, Ю.А. Уроки сценической речи: Магия импровизации [Текст]: Учебное пособие / Ю.А. Васильев.- СПб.: СПбГАТИ, 2015.- 280с. ISBN 9787-5-88689-106-5
8. Станиславский, К.С. Работа актера над собой [Текст] / Константин Сергеевич Станиславский.- М: АСТ, 2018.- 480 с. ISBN 978-5-17-405462-5
9. Шестакова, Е. Говори красиво и уверенно [Текст]: Постановка голоса и речи / Евгения Шестакова.- СПб: Питер, 2020.- 192 с. ISBN 978-5-4461-1056-8
9. Бармак, А.А. Семь шагов к театру [Текст] / А.А. Бармак.- М: ГИТИС, 2016.- 246 с. ISBN 978-5-91328-211-8
10. Байсеркұлы М. «Сахна және актер» «Ана тілі» 1993ж.
11. Рахимов Ә. «Пьесадан қойылымға дейін» «Тарих тағылымы» 2010 ж.
12. Рахимов Ә. «Режиссер шеберлігі» «ҚазНАИ» 2015 ж.

Вокал бойынша

1. «Сборник репертуарных сочинений для баса». Құрастырушы Б.Қожабаев Алматы 2019, -360 с.
2. Ш. Қалдаяков. «Бақыт құшағында» Алматы, 2006 ж.
3. Ш. Қалдаяков. Шәмші әлемі. Әндер жинағы Алматы; Нұрлы әлем, 2000ж.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	31.10.2022ж.
		Бет. 12 - 21

4. Вокальные произведения западно-европейских композиторов 18-19 веков из репертуара Дариги Назарбаевой Алматы . Дегдар 2013г.

4. Актер шеберлігі және сахна тілі пәні бойынша шығармашылық емтихандарды бағалау критерийлері

41-45 балл ("5" - өте жақсы)- актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, сахналық сенім мен сезім шындығын, дауыстың әдемі тембрін, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жоғары, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

37-40 балл ("5-" – өте жақсы)- актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, сахналық сенім мен сезім шындығын, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жоғары, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

31-36 балл ("4+" - жақсы) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жеткілікті, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

26-30 балл ("4" –жақсы) - актерлік қабілеттілікті, сахналық сенім мен сезім шындығын, жеткілікті диапазонын, ішкі табиғи органикасын, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты жақсы сезінетін, есту қабілеті жеткілікті, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

21-25 балл – "4-" - жақсы) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментті, импровизациялық қабілетін көрсете алатын, дауыс диапазоны бір-октавадан төмен, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті орташа, жеке шығармашылыққа икемді талапкерге қойылады.

16-20 балл ("3+" - қанағаттанарлық) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментін көрсете алатын, дауыс диапазоны бір октавадан төмен, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті орташа.

11-15 балл ("3" - қанағаттанарлық) - актерлік қабілеттілікті, сахналық темпераментін көрсете алатын, физиологиялық тілдік кемшілігінсіз, дауыс диапазоны бір октавадан төмен, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті орташа.

5 -10 балл ("3-" - қанағаттанарлық) - актерлік қабілеттілігі бар, диапазоны бір октавадан төмен, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті нашар, тілінде кейбір кемшіліктері барталапкерге қойылады.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 13 - 21

0-4 балл ("2" – қанағаттанарлықсыз) -актерлік қабілеттілігі жоқ, дауыс диапазоны бір октавадан төмен, екпін-ырғақты сезінуі, есту қабілеті нашар, тіл мүкістігі бар талапкерге қойылады.

10 балл ("3" - қанағаттанарлық), 4 балл ("2"- қанағаттанарлықсыз) жинаған талапкер ақылы оқу түріне қабылданбайды.

**Вокал және би
пәні бойынша шығармашылық емтихандарды бағалау
критерийлері**

41-45 балл ("5" - өте жақсы) - Табиғи дауыс күші өте жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар, шығармашылық даралығы жоғары, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), диапазоны 2 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Қозғалыстың еркін және жеңілдігі, ырғақты сезінуі және музыкалылығы, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

37-40 балл ("5 -" – өте жақсы)- Табиғи дауыс күші өте жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар,шығармашылық даралығы жоғары, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), диапазоны 1,5 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Еркін қозғалыс, ырғақты және музыканы сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

31-36 балл ("4+" - жақсы) - Табиғи дауыс күші жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар, шығармашылық даралығы жоғары, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), диапазоны 1,5 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Еркін қозғалыс, ырғақты сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

26-30 балл ("4" –жақсы)- Табиғи дауыс күші жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығарманың мәні мен мазмұны туралы түсінігі бар,шығармашылық даралығы жеткілікті, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), диапазоны 1,5 октава көлемінде.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	31.10.2022ж.
		Бет. 14 - 21

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Ырғақты және музыканы сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, акробатикалық элементтерді, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

21-25 балл – "4 -" - жақсы) - Табиғи дауыс күші жақсы, дауыс бояуы құлаққа жағымды, көркемдік талғамы, шығармашылық даралығы жеткілікті, дауыс аппараты табиғатынан қысылыңқы емес (сіресіп қалу жоқ), диапазоны 1 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Ырғақты және музыканы сезінуі, қозғалыс координациясы, дене серпінділігі, пластикалық және эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

16-20 балл ("3+" - қанағаттанарлық) - Табиғи дауыс күші орташа (вокалдық тыныс алуды меңгермеген), кейде интонациясы таза емес, ноталық мәтінді дұрыс айтады, музыкалық қабілеті орташа, диапазоны 1 октава көлемінде.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Ырғақты сезінуі, қозғалыс координациясы, эмоциялық мәнерлікті жеткізе алуы.

11-15 балл ("3" - қанағаттанарлық) - Табиғи дауыс күші орташа, дем тірегі жоғары және қысқа, интонациясы көбіне таза емес, ноталық мәтінде көптеген ырғақтық қателіктер бар, музыкалық қабілеті орташа, диапазоны 1 октавадан төмен.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Қозғалыс координациясы және пластикасы нашар, бірақ ырғақтық және эмоциялық мәнерлікті сезінеді.

5 -10 балл ("3" - қанағаттанарлық) - Дыбыс биіктігін ажырата алмайды, интонациясы таза емес, музыкалық шығармаларды формальді түрде орындайды.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Пластикасы және ырғақты сезінуі нашар, қозғалыс координациясы жоқ, бірақ эмоциялық мәнерлікті сезінеді.

0-4 балл ("2" – қанағаттанарлықсыз) - Дыбыс биіктігін ажырата алмайды, музыкалық есту қабілеті нашар. Табиғи дауысын және музыкалық есту қабілетін әрі қарай дамыту перспективасы шамалы.

Биді орындау кезінде талапкер бишілік-пластикалық дағдыларды көрсете алуы тиіс. Пластикасы және ырғақты сезінуі нашар, қозғалыс координациясы, эмоциялық мәнерлігі жоқ.

10 балл ("3" - қанағаттанарлық), 4 балл ("2"- қанағаттанарлықсыз) жинаған талапкер ақылы оқу түріне қабылданбайды.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 15 - 21

6B02192 – «АКТЕРЛІК ӨНЕР» білім беру бағдарламасы
СӨЗ СӨЙЛЕУ ЖАНРЫНЫҢ АРТИСІ таңдау бейіні
(қазақ тобы)

1. Емтихан өткізудің мақсаты мен міндеттері

Талапкердің дауыс тембрі әдемі, әрі диапазоны кең, физиологиялық тіл кемшілігі жоқ, іштей органикасы бар, темпо - ритмді сезе білу және есту қабілеті бар жеке-жеке шығармашылыққа икемді ұл мен қызға қойылады. Сахналық көркем, табиғи органикасымен, тартымдылығын және әңгімелесу кезінде театр өнері бойынша білімділігін көрсете білу керек.

Жас шамасы:

- қыздар 17-20 жасқа дейін
- ұлдар 18-22 жасқа дейін

Бойының биіктігі:

- қыздар 165 см. жоғары
- ұлдар 175 см. Жоғары

Шығармашылық емтихандар:

1. Актер шеберлігі
2. Сахна тілі
3. Сахна қозғалысы
4. Вокал

Талапкер әр түрлі жанрдағы әдеби шығармалардан үзінділерді жатқа оқу. Ән мен биге бейімділігі тексеріледі. Талапкерге қимыл координациясын, музыкалық ырғақты, оқыс құбылыстарға сай әрекет жасау (реакция), зейін мен зердесін тексеруге арналған жаттығулар беріледі. Ұсынылған шартты жағдайға байланысты этюд құрастырып, сезім мен сенімін паш етіп көрсетеді. Аяқ астынан ойлап табу қабілеті мен ой жүйріктігі тексеріледі.

Талапкердің сахналық түр келбеті болуы тиіс, физикалық жағынан және сөз сөйлеу мәнерінен кемшіліктер болмауы тиіс. Тыңдау қабілеті, ритм, сезім, музыка, аспапта ойнау және ән салу қабілеті болуы керек.

Талапкердің білімін, ой өрісін, дүние-танымын, талғамын тексеру мақсатында жан-жақты сұрақтар беріліп, сұхбат өткізіледі. Әлем әдебиеті мен өнер жайында (кино, театр, телевидение, бейнелеу өнері т.б.) білім деңгейі тексеріледі.

Міндетті түрде тілдің тазалығы мен әр сөздің анық болуы шарт.

- Адам өмірінен табиғат әлемінен, аңдар мен жануарлар әлеміне, жанды, жансыз заттарға этюдтар (бас-аяғы шағын оқиғасы бар, өмір құбылысының шағын көрінісін) жасап көрсету.
- Әдеби шығармалардан үзінді оқу;
- Сатиралық, әзіл-сықақ шығармалардан оқу;
- Мүмкіндіктеріне қарай үш тілде поэзия оқу;

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
		31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 16 - 21

2. Актер шеберлігі. Сахна тілі.

Талапкердің білімін, ой-өрісін, дүние танымын, талғамын тексеру мақсатында жан-жақты сұрақтар беріліп, сұхбат өткізіледі. әлемдік әдебиет пен өнер жайында (кино, театр, телевиление, бейнелеу өнері т.б.) білім деңгейі тексеріледі.

Талапкер автордың айтайын деген ойын, талап-тілегін тыңдаушысына толық жеткізе білуі керек. Тілдің тазалығы мен әр сөздің анық болуы шарт.

- прозадан (үзінді жатқа оқу)
- поэзия (жатқа оқу)
- мысал-сықақ әңгімелерден үзінді оқу
- Этюд (басты-аяғы шағын оқиғасы бар, өмір құбылысының сахналық көрінісі)
- Пародия (әзіл-сықақ әжуа)
- Қара сөз (әдеби шығармадан үзінді)
- Ақ өлең
- Сөз сөйлеуі, дауыс ырғағындағы үн әуездігі (жаңылтпаш, мысал, өлең шумақтары)

6B02192 – «АКТЕРЛІК ӨНЕР» білім беру бағдарламасы ***КИНО АКТЕРІ (ЭКШН АКТЕР) аралас топ***

1. Емтихан өткізудің мақсаты мен міндеттері

Талапкерлерге бағалаудың сынақтық процедураларына, нормаларына (критериилеріне) қойылатын талаптар:

«Актерлік өнер» мамандығы бойынша жоғарғы оқу орнына түскісі келетін талапкерлердің орта білімі немесе кәсіби орта білімі болуы міндет. Талапкерлер өзінің білім дәрежесін, ойлау қисынын, талғамын, жігер қажырын, музыкалылығын, дене сымбаттылығын көрсете білуі шарт. Тілі мен дауысы таза болуы керек. Жігіттердің бойы 175-дан жоғары, жасы 17-22, қыздардың бойы 170-тен жоғары, жасы 17-21 болуы керек.

1. Шығармашылық емтихандар

«Актер шеберлігі». Талапкер әр түрлі жанрдағы әдеби шығармалардан үзінділерді жатқа оқуы керек. Проза, өлең, мысал, (сатира, юмор). Ән мен биге бейімділігі тексеріледі. Талапкерге қимыл координациясын, музыкалық ырғақты, оқыс құбылыстарға сай әрекет жасау (реакция), зейін мен зердесін

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
		31.10.2022ж.
Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі		Бет. 17 - 21

тексеруге арналған жаттығулар беріледі. Ұсынылған шартты жағдайға байланысты этюд құрастырып, сезім мен сенімін көрсетеді. Аяқ астынан ойлап табу қабілеті мен тапқырлығы тексеріледі.

-Музыкалық әуенді тыңдауы, қайталауы, өлшем –ырғақтағы дәлдігі. Ән айтуы.

-Физикалық дене болмысының созылуы, жинақылығы, акробатикалық элементтерге бейімділігі (спортқа шыныққандығы)

-Этюд жасағанда, жан-жануарлардың, адамның қимыл-қозғалыстары мен мінез-құлық ерекшеліктері бойынша құрылуы қажет.

2. Сахнадағы қимыл-қозғалыс, би және вокал

Талапкердің түр-тұлғасы, есту, сезіну, көру, қимыл қабілеті, сахналық тұлға сымбаттылығы болуы қажет. Талапкердің музыкалық ырғақты, өлшем мен екпінді түсінуін, бойына сіңіріп қимыл-қозғалыс жасауы керек. Би түрлерінен (халықтар биі, классикалық билер, жастар билерінің ырғақты брэйк, рок-н-ролл, пантомима, акробатикалық элементтер т.б.) еркіндікте қалауынша көрсету қажет. Вокал (талапкердің қалауы бойынша бір музыкалық аспаппен қосылып ән салу). Әнді орындауда өлшем –ырғақтың дәлдігі аса қажет.

3. Мамандандырылған кино актері (экишн актер)

Талапкерлерге қойылатын талаптар.

1. Жас ерекшеліктері бойынша 18-25 жас аралығындағы ұл-қыздар.
2. Актерлық шеберлікке икемділігі, этюдтар, қарасөздер оқу тіл тазалығы қаралады (әріптерде мүкістік (дефект) болмауы).
3. Денінің саулығы туралы анықтама, қағаз түрінде (созылмалы аурулар, травмалар жүрек, бауыр, өкпеде операция жасалмаған болуы шарт) .
4. Бойы 175-180 см аралығы.
5. Спорт түрлерінен хабары болуы және спортпен шұғылдану керек (кәсіби спорт түрлерімен айналысканы дұрысырақ).
6. Атта еркін отыруы қарастырылады.
7. Дене пішіні спорттық бітімге жақын болуы керек.
8. Түр әлпеті киноға сай келетін бейне болу керек.
9. Бет әлпетінде тату суреттер болмауы керек.....
10. Қыздарда қас-кірпік жұлынбаған табиғилық басты назарда болады.
11. Ағылшын тілін білгені дұрыс (еркін сөйлегені жақсырақ)

4. Актер шеберлігі, сахна тілі пәндері бойынша бағалау критерілері:

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 18 - 21

37- 40 балл («5» - үздік) - дауыс тембрі әдемі, әрі диапазоны кең, сөйлеу мәнерінде кемшілігі жоқ, іштей органикасы бар, өлшем мен ырғақты сезіне алады, дене қозғалысы, сахналық тұлғасы, табиғи болмысы тартымды, жасаған этюдтерінде түсінігі мен сезе білуі, икемділігі мен қатар театр өнері туралы оқып, көрген шығармаларына деген тартым мен түйсігі барлығын әңгімелесу кезінде өз ойын жеткізе алатын ұл қыздарға қойылады.

33 - 36 балл («5-» - өте жақсы) – дауыс тембрі әдемі, әрі диапазоны кең, сөйлеу мәнерінде кемшілігі жоқ, іштей органикасы бар, өлшем мен ырғақты сезіне алады, дене қозғалысы, сахналық тұлғасы, табиғи болмысы тартымды, жасаған этюдтерінде өзіне ұнағаны мен сезінуінде икемділігі бар, есту қабілеті дұрыс. Этюд жасауы толық, тек өнер саласында оқып көргені аздау ұл қыздарға қойылады.

29-32 балл («4+» - жақсы) – әдемі келбеті бар дауысы жақсы, физиологиялық тіл кемшілігі жоқ, сезіну, есту, өлшем-ырғақта қозғалуы дұрыс, ішкі органикасы ояу емес, рационалды. Этюд жасайды толық емес. Сезінуі әсерсіз ұл мен қызға қойылады.

25-28 балл («4» - жақсы) –болмыс келбеті әдемі, орташа дауысы жақсы, тіл кемшілігі жоқ, іштей темпо-ритмді сезе білу және ести білу қабілеті бар, этюд жасағанда өзі сенбейді және жасанды әсерсіз қимыл көрсеткен ұл мен қызға қойылады.

21- 24 балл («4-» - жақсы) –болмыс келбеті әдемілеу, орташа дауысы жақсы іштей темпо-ритмді сезе білу және ести білу қабілеті бар ұл мен қызға қойылады. Бидегі өлшем-ырғаққа мән бермейді. Сезінуі әсерсіз.

16 - 20 балл («3+» - қанағаттанарлық) - дауысының диапазоны орташа, кейбір түзеуге келетін тіл кемшіліктері бар, мысалы: (с-ш, з-ж, р-ң дыбыстарын) қазақ тілінде жақсы сөйлейді. Ести білу қабілеті бар, бірақ қимыл-қозғалыста, этюдте, өлшем –ырғақты жаттығуларды сезіну мен орындау үлкен күшпен жасалады және тез ұмтылады. Театр өнері туралы оқығаны мен көргендерінің есте сақтау қабілеті нашар балаларға қойылады.

11 - 15 балл («3» - қанағаттанарлық) – дауысының диапазоны шағын, кейбір түзеуге келетін тіл кемшіліктері бар, бойы мен болмысы төмен, өлшем-ырғақты толық сезінбейді. Оқығандары мен көргендерін есте сақтау, еліктеу сезінуі жоқтың қасы балаларға қойылады.

5 -10 балл («3» - қанағаттанарлық) - дауысының диапазоны орташа, кейбір түзеуге келетін тіл кемшіліктері бар, ести білу қабілеті бар балаларға қойылады

0 - 4 балл («2» - қанағаттанарлықсыз) – тыңдау қабілеті нашар, дикциясы айқын емес, сахналық түр келбеті жоқ, ақыл-парасаты төмен, профессионалдык мүмкіндіктері шектеулі, қабілеті жоқ балаларға

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 19 - 21

қойылады. **10 балл («3» - қанағаттанарлық), 9 балл («2» - қанағаттанарлықсыз)** алған талапкер *ақылы оқу түріне қабылданбайды.*

5. Сахнадағы қимыл-қозғалыс, би және вокал пәндері бойынша бағалау критерілері:

37- 40 балл («5» - үздік) – талапкер өз қалауы бойынша қазақ,орыс, европа халықтарының классикалық әндерімен қатар, эстрада әндерін орындайды (орындаушылық шеберлігі бойынша «Жеке ән салу» кафедрасының талаптарына сүйенеміз). «Сахна пластикасы» бойынша бойы мен болмысы келісті, өлшем мен ырғақты түсініп сезінетін, сол ырғақта қозғалысқа мән беріп музыка ырғағымен еркін қозғалып импровизация жасай алатын, тыңдап алып сол өлшем-ырғақты алғашқы дәлдіктегідей қайталап беруі; сахналық пластикада: акробатикалық элементтер, секіру, домалау, билеу ырғақтарына арналған этюд көрсетуіне қойылады.

33 - 36 балл («5-» - өте жақсы) –талапкер өз қалауы бойынша қазақ,орыс, европа халықтарының классикалық әндерімен қатар, эстрада әндерін орындайды (орындаушылық шеберлігі бойынша «Жеке ән салу» кафедрасының талаптарына сүйенеміз). «Сахна пластикасы» бойынша бойы мен болмысы келісті, өлшем мен ырғақты түсініп сезінетін, сол ырғақта қозғалысқа мән беріп музыка ырғағымен еркін қозғалып импровизация жасай алатын, тыңдап алып сол өлшем-ырғақты алғашқы дәлдіктегідей қайталап беруі; сахналық пластикада: акробатикалық элементтер, секіру, домалау, билеу ырғақтарына арналған этюд көрсеткенде толықтылығы аса сезілмегендігі, бірақ әсерлі жинақталғаны үшін қойылады.

29-32 балл («4+» - жақсы) – әдемі келбеті бар дауысы жақсы, ортана есту, көру, сезінуі бар.Музыкалық өлшем-ырғаққа арналған жаттығулар мен тапсырмаларды орындайды, тек өзінің сеніп, сезіну қабілеттілігі аса сезілмейді. Акробатикалық элементтерді жасайды, тек пантомима, брэйк элементтеріне аса мән бермеген.

25-28 балл («4» - жақсы) –болмыс келбеті, орташа дауысы жақсы, тіл кемшілігі жоқ, алғашқы талаптармен салыстырғанда жаттығуларды, элементтерді жасайды орындаушылық ынтасы болғанымен, өзіне берілген тапсырманы еркін орындай алмайды.

21- 24 балл («4-» - жақсы) – әдемі болмыс келбеті бар, орташа дауысы бар, Бидегі өлшем-ырғаққа мән бермейді. Сезінуі әсерсіз.Ынтасы зор болғанымен бұлшық еттерінде еркіндіктің жоқтығынан еркін әсерлі қозғалыстары шамалы болғанда қойылады.

16 - 20 балл («3+» - қанағаттанарлық) – орта бойлы, сахналық дене болмысы орташа болғанымен, әнді жақсы орындап шығуы мүмкін, бірақ

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022 31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 20 - 21

сахнадағы пластикалық қимыл-қозғалысы, өлшем-ырғақтағы координациялық қимылдары әлсіз болғанымен, акробатикалық элементтерде мығым әрі шымырлық танытуы бар ұл мен қыздарға қойылады.

11 - 15 балл («3» - қанағаттанарлық) – дауысы бар, тілі жатық, бірақ өлшем-ырғақтық жаттығу тапсырмаларын орындау қиын. Бұлшық еттердің сіресуі басым. Акробатикалық элементтерге шорқақ. Болмысында сахналық тартымдылық жоқ. Пластикалық этюдке басты назар аудару қажеттігін жөндеп есептемейді. Үстірт қозғалысты жөн санайды.

5 -10 балл («3» - қанағаттанарлық) - өнерді сүйеді, өнерде болғысы келеді, бірақ психо-физикалық дене болмысы мен сахналық көрікті әрекетке назар аудармайды, және оған мән беріп жұмыс істеуі нашар. Есту бағалау, өмірдегі ырғағы болғанмен, сахналық компоненттерде солғын әсерсіз.

0 - 4 балл («2» - қанағаттанарлықсыз) – дене болмысы мен сахналық пластикалық іс-әрекетте алғашқы көрсеткіштерге ілесе алмайды. Қимыл-қозғалысы, акробатикалық, музыкалық құрылымның талаптарына сай келмейді.

10 балл («3» - қанағаттанарлық), 9 балл («2» - қанағаттанарлықсыз) алған талапкер *ақылы оқу түріне қабылданбайды.*

6. Пайдаланылатын әдебиеттер тізімі:

1. Қазақ театрының тарихы. I том. – Алматы: Ғылым, 1975.
2. Қазақ театрының тарихы. II том. – Алматы: Ғылым, 1978.
3. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. – Алматы: Рауан, 1994.
4. Құндақбаев Б. Мұхтар Әуезов және театр. – Алматы: Өнер, 1981.
5. Қуандықов Қ. Тұңғыш ұлт театры. – Алматы: Жазушы, 1969.
6. Қуандықов Қ. Театрда туған ойлар. – Алматы: Жазушы, 1972.
7. Қойшыбаев Б. Ұлт театры шаңырағын көтеруші. – Алматы: 2000.
8. Токпанов А. Бүгінгі күнге дейін. – Алматы: Жалын, 1971.
9. Токпанов А. Іңкәр дүние. – Алматы: Жалын, 1991.
10. Сығаев Ә. Іңкәр шак. – Алматы: Жалын, 1978.
11. Сығаев Ә. Сахнаға сапар. – Алматы: Өнер, 1990.
12. Сығаев Ә. Сыр сандық. – Алматы: Өнер, 1981.
13. Нұрпейіс Б. Қазақтың жастар мен балалар театры. – Алматы: «Алматы баспа үйі», 2006.
14. Байсеркенов М. Қойылым және қолтаңба. – Алматы. Өнер, 1989.
15. Байсеркенов М. Сахна және актер. – Алматы: Ана тілі, 1993.
16. А.Б.Құлбаев «Сахна қозғалысы негіздері» Алматы «Дәуір» 2012
17. А.Б.Құлбаев «Сыр мен сымбат» Алматы, Мектеп 2005ж.
18. А.Б.Құлбаев «Актер шеберлігі» Алматы «Дәуір» 2012 ж.
19. А.Б.Құлбаев «Сахнадағы сымбаттылық» А. «Қазақ Университеті» 2015 ж.

	ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ МӘДЕНИЕТ КОМИТЕТІ ТЕМІРБЕК ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ	Ф 017-1.109-2022
		31.10.2022ж.
	Шығармашылық емтихан бағдарламасы Нормативтік құжат түрі	Бет. 21 - 21

20. Волконский С. Выразительный человек: сценическое воспитание жеста (по Дельсону). е изд., испр.СПБ.: Лань, 2012.
21. Громов Ю.И. Танец и его роль в воспитании пластической культуры актера. изд., испр.СПБ.: Лань, 2011.
22. Кох И.Э. Основы сценического движения. Учебник СПб.: Лань, 2010.
23. Тышлер Д.А., Мовшович А.Д. Сценическое фехтование: Техника ведения боев, пластика движений и батальная режиссура. Учебное пособие для вузов. – М.:Академ. Проспект, 2011.
24. Ә.С.Рахимов. «Режиссер шеберлігі. Пьесадан қойылымға дейін»,
25. «Тарих тағылымы» 2010ж.
26. Ә.С.Рахимов. «Режиссер шеберлігі» «КазНАИ» 2015ж.
27. О.Кенебаев. «Актер шеберлігінің элементтері» «КазНАИ» 2017ж.